

TANULMÁNYOK

Schnell Zsuzsanna - Fóti Nóra

A PROJEKTPEDAGÓGIA RÉGI-ÚJ RUHÁJA – ÚJ MÓDSZERTAN A TANULÁSI NEHÉZSÉGEKBEN, DISZLEXIÁBAN VALÓ IDEGENNYELV TANULÁS KIDOLGOZÁSÁRA

1. Bevezető

Napjaink pedagógiai gyakorlatában újra feléledőben van az évszázados gyökerekre visszatekintő projektpedagógia gyakorlata (Dewey, 1938). Fontos jellemzője, hogy a diákot kiviszi az iskola falai, azaz a tantermi keretek közül; akár fizikailag, akár a projektben való részvétel révén képzeletben, természetes keretben és közegben zajlik, és a tanulás folyamata kísérletezésen alapuló, gyakorlati szinten valósul meg (Thomas, 2000). Bátorítja a diákok exploratív képességét és hajlamait, és a felmerülő problémák, kérdések megválaszolásán keresztül gyakorlati megoldások keresését. Az elsajátítás folyamatában a diák van a fókuszban, mivel a fő feladat az aktív részvétel, mellyel hozzájárul a projekt megszületéséhez és megvalósulásához, valamint a pedagógiai célok eléréséhez. Fejleszti a kritikus gondolkodást, azáltal, hogy a gyakorlati életből gyűjtött példákkal, bizonyítékokkal igazolja és validálja a kezdeti hipotéziseket, s így első kézből szerzett tapasztalati alapú tanulást tesz lehetővé (Hegedűs & Szécsi, 2002; Schnell, Zalay & Gombás, 2022).

Ez a metodika a diákok aktív konstruktív szerepére épít: nem egy szerző szemüvegén keresztül értesülnek az adott téma sajátosságairól, hanem saját tapasztalataik alapján ismerik meg és tanulják meg definiálni azt, így önálló véleményt, és értelmezést adva az adott kérdésnek. E kompetenciák a 4K néven ismert 21. századi kompetenciák (kooperáció, kreativitás, kommunikáció, kritikai gondolkodás) melyek a társadalmi felelősségvállalás, az aktív tudatos részvétel mentén igyekeznek a diákokat felkészíteni életszerű problémák megoldásra és interkulturális kihívásokra (Schnell, Zalay & Gombás, 2021; Zalay, 2021).

2. A projektpedagógia didaktikai szempontrendszer

A projektek minden módszertan között az egyik leghatékonyabb módon teszik lehetővé a társas integrációt (Ballard, 1995) azáltal, hogy értékek kezelik a multimodalitás, multikulturalitás jelenségét. Ennek befogadása fejleszti a társas-kognitív készségeket, kommunikációs és egyéb személyközi kompetenciákat azáltal, hogy a közvetlen környezetükben élőkkel a diákok interakcióba lépnek gyakran kérdőíves feladatokat, riportot készítve, s egymással egyeztetve a szempontokat a közös kimenet és cél elérése érdekében (Pléh, 2012; Schnell, 2016; Szécsi, 2020). Ez teszi alkalmazhatóvá a tanulási nehézségekkel küzdők, diszlexiával élők nyelvtanulásában, atipikus nyelvfejlődési esetekben. Célunk egy olyan nyelvtanulási metodika kidolgozása, mely segítheti az érintett, tanulási nehézséggel élő populációkat a sikeres idegen nyelv tanulásban. Ennek során egy olyan keretrendszer

is kínálunk, amely alapján a nyelvvizsgák elvárásai, mérései közelíthetők a diszlexia tünettanához. Egy olyan mérési repertoárt kidolgozására teszünk javaslatot, mely beépíti a diszlexiára jellemző nehezítettséget oly módon, hogy a mérések validitása és megbízhatósága nem sérül, s amellyel ily módon hatékonyabban tudjuk mérni az érintett vizsgázó kompetenciáját (Chomsky, 2003).

A *tanár szerepe* ebben az újszerű helyzetben egy partneri, támogató, moderáló szerep, mellyel legjobb képessége szerint facilitálja a folyamatban zajló munkát, hogy minden diák a saját módján és tehetségével kapcsolódjon a tanulási folyamathoz. A diákoknak e szabadsága azonban egyben felelősség is, mellyel élhetnek a cél elérése érdekében, s ez fontos forrása a diákok fenntartható motivációjának. Ebből fog táplálkozni kutatói, felfedezői attitűdjük, amely sok kisdiaokban, főleg az alsó tagozatban erősen jelen van. Erre az értékre épít a projektpedagógia.

2.1 A projektpedagógia témái

Milyen témák alkalmasak projektpedagógiai programnak? Természetesen sok szempont játszik egyidejűleg szerepet egy jó projekt kiválasztásakor; a diákok életkora, érdeklődése, a pedagógiai cél, és a rendelkezésre álló társadalmi, kulturális és környezeti feltételek mind fontos pillérei az előkészületeknek. Általánosságban az mondható el, hogy minden projekt az alábbi feltételeknek kell, hogy megfeleljen ahhoz, hogy hatékony módszertani keretté válhasson (ld. 1. táblázat).

1. táblázat. A pedagógiailag hatékony projekt kiválasztásának kritériumai

A projekt tematika kiválasztásának kritériumai
Kell, hogy legyen pedagógiai értéke
Időben meghatározott keretekhez igazodjon (pl. 1 napos, 3 napos, 1 hetes)
A természetes környezetben zajló, élményteli feladatokkal szerveződjön
A felhasználható erőforrások keretein belül kell maradnia, mind a társadalmi, mint a fizikai környezet tekintetében
Az óra, kurzus, tanmenet egy központi eleme legyen, melyhez felvezetés, majd a megvalósítás után egyfajta levezetés adja a teljes pedagógiai tanmenet ívét (TPPT)
A diákok érdeklődése legyen a középpontban, a kibontakozást ők vázolják fel saját érdeklődéseik és képességeik szerint
Megvalósul az egyéni és a kollektív szint is egyidejűleg

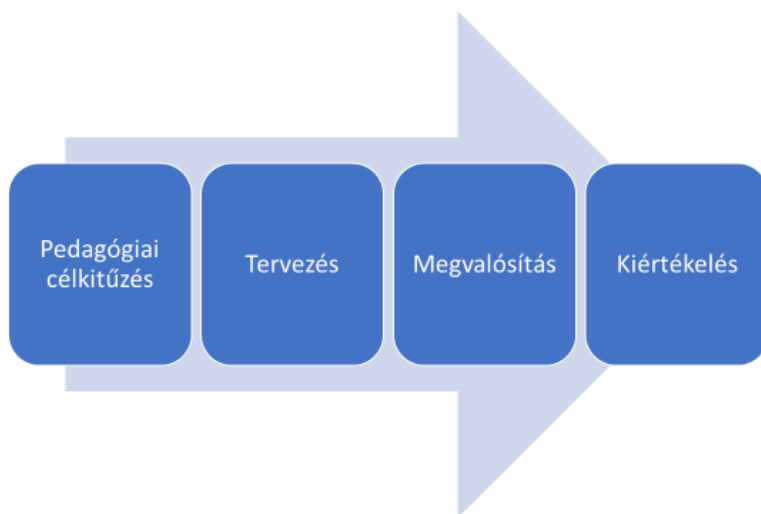
A projekteken alapuló metodika kimondottan alkalmas terepét adja a 21. századi kompetenciák alkalmazásának és fejlesztésének, így nagyban hozzájárul ahhoz, hogy az e programban felnövekvő diákok hatékony válaszokat tudjanak adni koruk és társadalmuk kihívásaira, melyben aktív konstruktív szerepet vállalva az eltérő kultúrákkal való kommunikáció és a globalizáció kapcsán felmerülő problémák megoldására kreatívan tudnak együttműködésen alapuló megoldásokat találni. A módszer előnyeit és kompetenciákat fejlesztő hatásait a 2. táblázat foglalja össze.

2. táblázat. A projektmetódika előnyei

A projektmetódika előnyei
Fenntartja a diákok motivációját
Felkelti a diákok érdeklődését
Elfogadja a nézőpontjukat, szemléletüket ezért felelősséget vállalnak az elsajátítás folyamatában a projekt megvalósulását tekintve
A diákok aktivitására épít, ezzel serkenti a kreativitást
Fejleszti a kritikai gondolkodást és a társas képességeket
Erősíti az együttműködést
Az integráció hatékony eszköze: az egyéni szinteken való sajátosságok mentén történő kapcsolódások révén erősíti az elfogadást, az eltérő szempontok mint érték jelennek meg.

2.2. A projekt elemei

A projekt kialakításának lépéseit komoly tervezés előzi meg. Elsődleges a pedagógiai cél kitűzése, s az ehhez vezető eltérő utak elfogadásával a projekt a résztvevők számára multimodális természeténél fogva a lehető leghatékonyabbá és a legbefogadhatóbbá válik. A megvalósítás lépései (1. ábra) a pedagógiai cél teljesülését szolgálják, és az egyéni szinteken történő kapcsolódások és megvalósítási elemek legvégül a közös kollektív cél elérését kell hogy szorgalmazzák. Ebben a pedagógus segíti az eltérő utak integrációját, hogy azok egytől egyig konvergáló irányt felvéve a kitűzött pedagógiai cél elérését szolgálják.

1. ábra. A projektmetódika lépései

A projektek fő fázisai fontos pilléreket biztosítanak az oktatási folyamatban (Hortobágyi, 2002; Nádasi, 2003). Első fázis az (1) előkészítés, ráhangolás: a tanár a fő ismereti elemeket, tudástartalmakat felvázolja a diákok számára, összegyűjtik mi a

közös meglévő tudásuk, adatgyűjtés formájában. Ismerteti a projekt ívét, folyamatát, s megkeresik a pedagógiai célt, amelyet minden résztvevő magáénak tekint a projektmunka folyamatában. A 2 lépés a probléma kiválasztása, a (2) tervezés: a kollektív szempont adta keretek, hogy a pedagógiai célt ne tévesszék szem elől a kibontakozó kreatív folyamatban. Ennek keretein belül eltérő utak vezethetnek a megoldáshoz, így a diákok itt saját szabadságuknak megfelelően tudnak ahhoz hozzájárulni és saját hozzájárulásuk formáját megjelölni. A tervezés fázisában a tanár inkább facilitálja a diákok egyéni nézőpontjainak kapcsolódását, azok artikulálását, s ebben a folyamatban moderátorként segíti elő, hogy a diákok a saját szemszögükből írják le a problémát és kapcsolódjanak hozzá. A megvalósítás fázisában (3) a diákok aktív részvétele kezdődik meg: adatgyűjtés, azok integrációja, felhasználása, releváns anyagok és információszerzés és felhasználás. A pedagógus ebben mindvégig biztosítja, hogy a megfelelő és releváns vágányon haladjon a munka folyamata (Mackenzie & Bathurst, 2018).

Az utolsó szakasz az (4) értékelés fázisa. Ez a fázis a kritikai gondolkodást nagyban fejleszti, mivel mind a diákok, mind az oktató értékeli a projekt megvalósulását, hogy a kitűzött célok megvalósítása mennyire bizonyult sikeresnek. Az értékelést a tervek, a megvalósítás folyamatában jelentkező akadályok és az elért eredmények fényében kell elvégezni, a projekt teljes ívét felölelő keretben. Ennek az értékelésnek gyakori formáját jelenti a beszámoló, cikk formájában elkészített összefoglaló is.

3. A projekt típusai – résztvevők szerint

A projektek osztályozhatók résztvevőik tekintetében, szerkezetük szerint illetve tartalmi elemeik alapján. A sokrétű tipológiát egységesítő szempontokat a 2. ábra mutatja.

Tematikájuk, tartalmi elemeik szerint Kilpatrick (1918) felosztásában négyféle projektet különböztetünk meg. A konstruktív projektben gyakorlati feladatok vannak mint pl. egy cikk, tanulmány vagy újságcikk megírása, egy kút ásása, egy biokert létrehozása és gondozási terv készítése, vagy egy modell készítése. Az esztétikai projekt fókusza a művészet: kötészet, drámajáték, mesefeldolgozás és dramatizáció, vizuális művészetekből vagy zenei műfajokból táplálkozó projektek mind ide tartoznak. A problémafókuszú projektekből egy központi kérdés megoldása a pedagógiai cél; ez fejleszti a kritikai és a tudományos gondolkodást, mivel elsősorban a kognitív képességek kiaknázásán alapul a folyamat. Tapasztalati alapú tudományos kutatásokból eredő tevékenység a motorja, így nagyban fejleszti a kreativitást (például kristály projekt, kísérleteken alapuló projekt, kiskert vagy fűszerkert építése tervezése és gondozása a nevelési intézményben).

Résztevők szerint	Szerkezet szerint
<ul style="list-style-type: none">• Egyéni projekt: Minden diák maga tárja fel, oldja meg a problémát a saját képességeinek, adottságainak és lehetőségeinek megfelelően• Csoportos projekt: A projekt feladatait, kérdéseit a diákok csoportja együttesen oldja meg; kiemelten fejleszti az együttműködést és szociabilitást.	<ul style="list-style-type: none">• Egyszerű projekt: A diákok egyetlen egy problémára fókuszálnak a projektben. Ezzel mélyebben érthetik meg azt, adott szemszögből, s a kérést tágabb kontextusban vizsgálhatják.• Komplex projekt: a diákok több kérdést vizsgálnak egyidejűleg, eltérő szempontok szerint melyet akár eltérő személyek is képviselhetnek. Az aktivitásuk adja a tartalmi elemeket, válaszokat.

2. ábra. A projektek osztályozása résztvevők és szerkezet szerint

Az ún. drill projekt a diákok képességére, tudására építő, alkalmazott vetületű projektek, melyek elmélyítik a szerzett ismereteiket és képességeiket. Növeli a diákok hatékonyságát és teherbírását. Pl. feladatuk lehet egy riport készítése a helyi városi képviselőkkel az iskolák / játszóterek igényeiről és városfejlesztési lehetőségekről, melyben az alkalmazott szempontok érvényesülése abban jelenik meg, hogy minden fázisát a diákok végzik: a közszereplők elérhetőségeinek felkutatását, felkeresésüket, tájékoztatást kérnek, interjút, összesítést, beszámolót készítenek, majd ez után zajlik az eredmények integrációja, az értékelés, valamint a prezentálás. Idősebb korosztálynak ideális egy ilyen komplexitású projekt melyben a társadalmi piaci szereplőkkel is kapcsolatba lépnek a résztvevők.

4. Idegen nyelvi projektnapok általános iskolás tanulók számára

A korszerű nyelvpedagógia egyre nagyobb teret enged a *nem formális* és *informális* tanulási lehetőségeknek, és egyre nagyobb hangsúlyt kap az *interdiszciplináris oktatás*, melyben más tudományterületek is szerepet kapnak a nyelvoktatás mellett. Ha mindezek mellé az *élményszerű tanulás* is társul, a tanulók észrevétlenül közelebb jutnak a tanulási folyamat céljához. Fő pedagógiai cél a projektben a fejlesztő-innovátori tevékenység.

A 2020-ban életbelépő NAT alapján átdolgozott kerettanterv hangsúlyozza, hogy „kiemelten fontos a nyelvoktatásban az interdiszciplináris, azaz a tantárgyak között átvivő szemlélet, mely a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre épít, s mely az idegen nyelven megszerzett tudással gazdagítja más tantárgyak tanulását. Projektfeladatok, mint az információgyűjtés, a szaktantárgyhoz tartozó internetes kutatómunka, mind-mind történhet idegen nyelven is, felkészítve a tanulót a munka világában zajló információcserére” (ld. oktatás.hu 2020).

4.1 A projekt célja

Karunk partnerintézménye, a PTE GYÁIG Deák Ferenc Általános Iskolában néhány évig nyelvi versenyt szervezett a felső tagozatos tanulók számára. Erről bővebben ld. Schnell, Fóti és Kochné (2021). Az eredeti ötlet egy pályázaton alapult, de sajnos évekig nem voltak motiváltak sem kollégák, sem diákok a hagyományosan szerveződő elképzelésekre. A gyerekeket nem igazán mozgatta meg egy belső, intézményi verseny. Igényelték volna a nívósabb jutalmakat, amit az intézményi keretből nem volt lehetséges finanszírozni, vagy olyan oklevelet, tanúsítványt szerettek volna kapni, ami számíthat a továbbtanulásnál. Másodsorban a tapasztalat azt mutatta, hogy évről-évre ugyanazoknak a tanulóknak volt sikerélménye ezeken a versenyeken, ami a többi gyereket – érthető módon – nem motiválta. Így szükségessé vált olyan program kidolgozása, amely esélyegyenlőséget teremt. Olyan programot kívánunk kidolgozni, amelyen bármilyen képességű tanuló részt tud venni, hogy egyenlő esélyt kapjon mindenki a tanuláshoz (Bús, 2013; Kolosai & Pintér, 2016).

A projekt célja egy olyan program kidolgozása és megvalósítása volt, mely nem nyelvspecifikus, mert a diákok többsége az iskolákban nem csak egy idegen nyelvet tanulhat. A projekt pedig nyelvre adaptálható kereteket ad, s ezzel bármely nyelvi vagy kultúratudományi tananyag közvetítéséhez, hatékony elsajátításához alkalmas módszert képvisel.

Célunk továbbá, hogy ne a nyelvről tanuljanak a diákok, mint a hagyományos tananyagban, hanem, hogy a nyelv mint közvetítőeszköz szerepeljen, azaz az adott idegennyelven tanuljanak valamiről. A programok előnye, hogy számos tantárgycsoportot is magában foglal, így megjelenik az interdiszciplináris szemlélet: helyet kap a programban a természettudomány, a történelem, a művészetek és a digitális kultúra is. Ez utóbbi napjaink kiténtetett területe, nem csak a Covid kapcsán szükségessé vált módszertani újítások miatt, hanem mert az új felnővekvő generációk természetes nyelve és közege az internetes felületek tartalmak kezelése, s az azokon való megjelenés. A multimédiás tanulás nem csak az online oktatás fontos terepe hanem az eltérő modalitások (vizuális, auditív, motorikus, kognitív, imitatív tanulótipusok) integrációját is lehetővé teszi, s így hatékony eszközzé válhat a tanulási nehézségek leküzdésében is az oktatás során.

4.2 A projekt megvalósulása

A „ZOOM into English” című program (Schnell, Fóti & Kochné, 2021) sikere és a korszerű pedagógiai elvárások indították el azt a gondolatot, hogy felső tagozatos tanulók projektnapok keretében legyenek olyan iskolai programok melyek innovatív módszerekkel fejlesztik és mélyítik a diákok nyelvi és kulturális ismereteit. A projekt metodika célja a PTE partnerintézményében, hogy a projektnapok anyagai kidolgozásra kerüljenek, az intézményben megvalósuljanak s ennek során összegyűjtött tapasztalatok értékelhetők legyenek. Mivel az állatkerti látogatást igénylő „ZOOM into English” programot 6. évfolyamon tartják, ezért a többi évfolyamra, 5, 7. és 8. évfolyamra is egy-egy projektnap terve lett kidolgozva.

Az 5. évfolyamos tanulóknak egy „*Super Hero Projectet*” terveztek. Az ötlet több forrásból indul ki: egyrészt a *Spy's Guidebook* c. könyvből (Travis, Hindley, Thomson, Amery, Rawson and Harmer; Usborne Publishing Ltd., 2007, London), másrészt a

pécsi American Cornernél korábban tett látogatás témájából (Super Heroes), harmadrészt pedig a 10-12 év körüli gyerekek érdeklődési körére építettek benne. A projektnap során megtartották a „ZOOM into English” projekt felépítését: (i) közös bevezetés, (ii) ráhangolódás, (iii) csoportmunka, (iv) lezárás, (v) összefoglalás. A közös ráhangoló foglalkozás során a gyerekek megismerkedhettek néhány szuperképességgel (super power) angolul, és átismételték a személyleírásról, képességekről (can / can't) és napi tevékenységekről (daily routine) tanultakat. Ezt követően csoportokban a gyerekek a megálmodják saját szuperhősüket. Egy társuk lesz ez a hős, akiről részletes személyleírást készítenek, amihez jelmezeket, parókákat, arcfestéket és egyéb eszközöket használnak. A cél, hogy minden csapat hősről készüljön egy személyleírás, egy leírás a szuperképességekről, és a hős napi tevékenységéről. Mindezt fényképekkel színesítve képzelték el, amik a hősről szóló poszterre (papír alapú vagy digitális) és filmre is kikerül.

A 7. évfolyamosoknak egy városismereti, „kincskereső” program lett kidolgozva. Ennél a projektnapnál a bevezető részben a diákok az utcai útbaigazításhoz szükséges kifejezéseket tanulják meg, majd a városban feladatlapokkal ellátva, megadott útvonalat követve feladatokat oldanak meg csoportban. A projekt kidolgozói keresték a lehetőséget, hogy a QR kódokat hogyan lehet az Öko-caching programhoz hasonlóan felhasználni, hogy a multimédiás oktatás, a digitális kompetenciák fejlesztése egyidejűleg valósuljon meg a nyelvi fejlődéssel (Szécsi, 2020).

A 8. osztályosok számára egy, a természettudományokra épülő projektnap került megrendezésre. Ebben választási lehetőséget az kínálja, hogy egy időjárás-konceptióra építenek, ahol körbe lehet járni a csapadék, a szél, a hőmérséklet stb. kérdéseit. Ha erre lehetőség kínálkozik, a program külső helyszínen, a város egyik gimnáziumának laborjában tartható, mely kihelyezett osztálytermi alkalomként hatékony a tanulási nehézségek orvoslásában is, mivel kimondottan tapasztalati alapokra épít s ezek multimodális integrációján alapul. Az oktatói szintű kollaborációk egyik előnye, hogy egyszerre több osztály tud részt venni a projektnapon, s így kedvezőbbek a megvalósítás feltételei.

4.3 A projekt hasznosulása

A pedagógus az előkészületi fázis során, felkészülésével sok újszerű helyzettel és ötlettel találkozik, melyek egyaránt gazdagítják oktatói eszköztárát: szakirodalmak tanulmányozása, a releváns anyagok felkutatása során az oktató szemlélete sokat változik, módszertani repertoárja bővül, gazdagodik és aktuális ismeretein túl újakra is rálátást nyer. A feladatlapok elkészítése során a digitális kompetenciája is fejlődik (pl. szövegszerkesztés).

A megvalósítás szakaszában a kollégákkal való együttműködés által fejlődnek szociális képességei (pl. problémamegoldás, konfliktuskezelés, vélemények elfogadása, kompromisszum-készség), a tanulókkal töltött kötetlen hangvételű foglalkozások során javul a tanár-diák kapcsolat, s oldottabb a légkör. A másoktól kapott reflexiók segítenek a programok a tökéletesítésében. A projektek folyamatáról az oktató értékelő jellegű beszámolókat készít a munkaközössége számára, így szakmai szempontok mentén alakulhat ki diszkusszió, mely a pedagógiai gyakorlat minőségi javulását és reflexiókon alapuló átgondolását teszi lehetővé.

4.4 A projekt tervezett időkerete

A kommunikációs tevékenységek elsősorban az informális és nem formális tanulási lehetőségek köré szerveződtek, újszerű helyzetben problémamegoldó, információszerző, önálló és kritikai gondolkodással rendelkező, szociálisan érzékeny felnőttek neveléséhez. Mindez a 4 K kompetenciáit érinti s fejleszti nagymértékben, kreativitást igényel az újszerű helyzetek kezeléséhez, kommunikációt a közös nevezők kialakításához, kritikai gondolkodást a sok információ hatékony megszüréséhez és szelekciójához, és kooperációt a feladat soklépcsős komplex megoldási folyamatához (Schnell-Zalay-Gombás 2022). Első lépés az elméleti keretek meghatározása és a háttér feltárása. Elsőként az ötletek gyűjtése, s az előkészítés fázisa kerül sorra. Ebben szükség van vizuális segédeszközökre, mint képkártyákra, fényképekre, térképekre, esetleg már kész feladatsorokra, melyeket a célnak megfelelően adaptálni lehet (Pléh, 2012; Szécsi, 2020; Schnell, Fóti & Kochné, 2021; Schnell, Zalay & Gombás, 2021).

Az évfolyam programtervének elkészítését követően a kollégák egymással egyeztetve tesztelik az összeállított anyagot, a csoportokkal együttműködésben. Ez a szakasz, ha éves kialakításban készült a projekt, három tanévet ölel fel, így minden tanévben elkészül egy évfolyamnyi program. Az értékeléshez a résztvevők (az együttműködő kollégáktól, hallgatóktól, a résztvevő tanulóktól és szüleiktől) visszajelzést adhatnak, s e reflexióik alapján kerülnek értékelésre a projektben vállalt célok és azok megvalósulása.

A lezáró, értékelő szakaszban kerül az addig lezajlott munka összegzésre a tanulóktól, kollégáktól, szülőktől és egyéb segítőtársaktól kapott visszajelzések alapján. Ezt követően a saját tapasztalatok és információk alapján készülhet el a teljes felső tagozatra kiterjedő projektnapok SWOT analízise. A SWOT elemzés ugyan egy szubjektív elemző eszköz, de éppen ez az előnye: mivel minden évfolyam a tanév más szakaszában fog részt venni a programokon, más tanulók lesznek a résztvevők, más képességekkel és elvárásokkal, esetleg más körülmények között (pl. időjárás). Ebben az elemzési formában éppen ezek a szubjektív vélemények jelenítik majd meg a programok erősségeit, gyengeségeit, további lehetőségeit, esetleges veszélyeztető tényezőit. E kvalitatív elemző módszer tehát sokoldalú reflexiókat adhat és további lehetőségeket az átgondolásra, bővítésre, alkalmazásra.

4.5 A projekt kollektív szintjei és alkalmazott edukatív természete

A projektmetodika egyik kitüntetett célja, hogy a felső tagozaton az angol nyelvű projektnapok a kollektív szempontok mentén szerveződjenek:

- ne kizárólag a nyelvből tehetséges tanulókat szólítsák meg, minden tanuló számára elérhetőek, hozzáférhetőek legyenek, így biztosítva az esélyegyenlőséget.
- más nyelven is megvalósíthatók legyenek,
- minél komplexebb látásmódot alakítsunk ki interdiszciplináris megközelítéssel.

Ennek érdekében az alábbi tevékenységek alkotják a projekt fő pilléreit, ahogy azt a 3. ábra is összefoglalja:

3. ábra. A projektmetodika demokratizáló, inkluzív s interaktivitást serkentő természete

Részvétel: A projekt megvalósításban való egyéni aktivitás mértéke.

Kohézió: A szolidaritás és lojalitás mértéke mellyel a tagok a közös cél megvalósításához kapcsolódnak, tevékenységükben, szándékukban és vélekedéseikben.

Egyenlőség: Minden diák egyenlően fontos a közös tevékenységben mely a kitűzött pedagógiai célt szolgálja s azt nem téveszti szem elől. Mindenkinek azonos lehetőségei vannak, s erősségeinek, érdeklődésének megfelelő csatornán, témán keresztül kapcsolódhat s járulhat hozzá a nagy egészhez.

Választási lehetőség: Az opciók felmerülésekor adható válaszlehetőségek eltérő jellege, variációinak megléte.

Inklúzió, integráció, diverzitás: Eltérő identitások, kulturális háttérű résztvevők befogadása, a részvételük támogatása.

4.5.1. Projekt céljai a 4D kritériumrendszer mentén

A projektpedagógia építő, társas- és emocionális nevelői jellege tehát ötvöződik a kognitív, lexikai tudást növelő célokkal, lehetőségekkel, s az alábbi területeken érvényesül ezek fejlesztő ereje (Schnell, 2022; Schnell, Zalay & Gombás; 2022).

1. Tudatos és folyamatos szakmai fejlődést elősegítő tevékenység

- Az első szakasz áttekinti a formális és nem formális tanulás lehetőségeiről szóló szakirodalmat, oktatási segédanyagokat, anyagok gyűjtése.

- A megvalósítás során a feladatlapok összeállítása és a projektnapok megtartása során tervezés, tapasztalat gyűjtés.

2. Feltáró-elemző tevékenység

- Az oktatási segédanyagok keresése közben a céloknak megfelelő anyagok kiválogatása, melyekből a projektnapok tananyagai összeállnak.
- A segítő kollégák közti egyeztetés révén párbeszéd kezdeményezése a feladatokról, a programok eredményességéről, sikeréről.
- Egy-egy megvalósult projektnap után összegzés készítése.
- Az összegzést felhasználva készíthető elő a következő projektnap tevékenysége, a lehetőségek fényében.

3. Fejlesztő-újító tevékenység

- A projektnapokra korszerű, a diákok életkori sajátosságainak megfelelő, és az érdeklődési körükhöz illeszkedő tananyagok használata.
- A tananyagokhoz multimédiás eszközök bevonásával kell biztosítani a digitális kompetenciák fejlesztését (PPT-k, QR kódok, stb.).
- Lehetőleg több lehetőséggel kell biztosítani a tapasztalati és a csoportos tanulást.

4. Tudásmegosztó-segítő tevékenység

- A kollégákkal való együttműködés során az oktatók is új tapasztalatokra tesznek szert, módszertani eszköztáruk gazdagodik.
- A más nyelvek oktatói kidolgozhatják a saját osztályaik számára a projektnapokat.
- A pedagógushallgatók megtapasztalhatják a tanórán kívüli tanítás élményét.
- A megtartott programokat és azok tapasztalatait workshopok keretein belül más intézményekben tanító kollégák is megismerik.

3. táblázat. A mesterprogram időterve (Fóti, 2020., Schnell, Fóti & Kochné, 2021)

Részterv	Megvalósítási időszak	Célok
1.	2022. jan. 1.- 2022. dec. 31.	Előkészítő, megalapozó szakasz
2.	2023. jan. 1.- 2025. dec. 31.	Megvalósító, tudásmegosztó szakasz
3.	2026. jan. 1.- 2026. dec. 31.	Lezáró, értékelő szakasz

RÉSZ- TERV	MEGVALÓSÍTÁSI IDŐSZAK	CÉL	FELADAT/ TEVÉKENYSÉG	PRODUKTUM	EREDMÉNY	SIKERTÉNYEZŐK
1.	2022. jan. 1. - 2022. dec. 31.	előkészítés megalapozás	<ul style="list-style-type: none"> • szakirodalom feltárása, • partnerek felkeresése (pl. Pécsi Állatkert) • ötletelés 	<ul style="list-style-type: none"> • képgyűjtemények, • térképek • linkgyűjtemény 	<ul style="list-style-type: none"> • programok letisztulása, • gyűjtött oktatási anyagok 	<ul style="list-style-type: none"> • a céloknak megfelelő témák megtalálása • kollégák felkérése • intézményi támogatás • hatékony időgazdálkodás
2	2023. jan. 1. - 2025. dec. 31.	megvalósítás tudásmegosztás	<ul style="list-style-type: none"> • projektnapok anyagainak elkészítése • forgatókönyvek megírása • projektnapok megtartása • (sorrend) 	<ul style="list-style-type: none"> • feladatlapok • projektnapok forgatókönyve 	<ul style="list-style-type: none"> • színes, változatos projektek élményeivel gazdagodnak a tanulók, • intézményi módszertani kincsestár gazdagodik • szélesebb körben megismerhetik kollégák a projekteket • interdiszciplináris szemlélet kialakítása az intézményben 	<ul style="list-style-type: none"> • kollégák segítségével nélkül nem juthat hozzá minden osztály • eszközök: <ul style="list-style-type: none"> • IKT eszközök, • feladatlapok, térképek nyomtatása • jelmezek, kellékek, arcfesték („Super Hero
						<ul style="list-style-type: none"> • osztály) • okos eszközök (városi QR kód fejtörő – 7. osztály) • eszközök kísérletekhez (term. tud projekt - 8. osztály) • állatkerti látogatás költsége
3.	2026. jan. 1. - 2026. dec. 31.	lezárás értékelés	a projektek értékelése	teljes körű SWOT analízis	<ul style="list-style-type: none"> a projektek működtetésének <ul style="list-style-type: none"> • erősségei • gyengeségei • további lehetőségei • veszélyei feltárásra kerülnek 	<ul style="list-style-type: none"> visszajelzések, vélemények: <ul style="list-style-type: none"> • tanulóktól • résztvevő, segítő kollégáktól • szülőktől • partnerektől

5. Összegzés

A projektpedagógia elemi lépéseinek és alapvetően fontos pilléreinek bemutatásával vázoltuk fel a módszer alkalmazott, didaktikai előnyeit és lehetőségeit. A metodika régi gyökerekre nyúlik vissza, reformpedagógiai irányzatokból táplálkozik, mégis újjászületése zajlik napjaink pedagógiájában (Dewey, 1938). Az interdiszciplinaritás, a kollaboráció, az eltérő kultúrák integrációja és ebből fakadóan az interkulturális kommunikáció képességének erősítése érdemi előnyei a projektmódszernek, ami ezek révén a nyelvi képzések, kulturális tapasztalatok elsajátításának hatékony terepévé

vált. További előnye a multimédiás tanulás módozatainak lehetősége és az infokommunikációs eszközök didaktikai célokra való felhasználása, mely önmagában is fontos pedagógiai cél lehet (Schnell, Zalay & Gombás, 2022). A módszer lehetőségeit, feltételeit és fázisait áttekintve bemutattuk a kognitív előnyökön túl a kapcsolati szinten ható hozadékáról is. A megvalósulás gyakorlati példái a jövő projektpedagógiai ötleteihez értékes és fontos irányítúként szolgálnak.

A fentiekben megmutattuk, hogy a projekt metodika, demokratizáló jellegénél fogva, hogy tudja nagyon integratívan bekapcsolni az eltérő képességekkel és érdeklődéssel rendelkező diákokat a tanulás menetébe, hogy tud erősségeikre építeni s ennek fényében hatékonyan a motivációt kiaknázva és fenntartható módon felhasználva beépíteni. Ez már önmagában alkalmassá teszi ezt a metodikát az idegennyelv tanulásban arra, hogy eltérő képességek és nehezítettség ellenére minden diáknál a leghatékonyabb csatornán, magas hatásfokkal működve hatékonyra tegye a nyelvtanulást.

A tanulási nehézségben, diszlexiában sajátos nehézségek jellemzőek, melyek ismertetése e tanulmány kereteit meghaladja, azonban a projektmódszer kapcsolati alapon működő, sok visszacsatolással zajló, interaktív jellegéből adódóan nagyon hatékony keret a diszlexiával élők idegennyelv oktatásához is. A tapasztalati alapúság, a multimodalitás, a kreativitás támogatása, a kérdések támogatása, reszponzív, ám újszerű, moderátori pedagógusi szerepben lévő oktatókkal mind sajátosan hatékony módjai a tanulási nehézséggel élők idegennyelv tanulásában. Ezek mindegyike a projektpedagógia sajátja, mely természeténél fogva multimodális, eleve épít a gyakorlati alkalmazott mozzanatokra, múzeumpedagógiai vagy egyéb tapasztalati, kihelyezett osztálytermi alkalmakra, és inkvizitív, kérdezőközpontú tanulásra melyben a diákok kérdéseikkel adják a tanulás menetét. Így a jelen tanulmány megmutatta, hogy a projektpedagógia kimondottan alkalmas a tanulási nehezítettség esetén, és célzott terápiás, valamint módszertani megoldásokat ad akár diszlexiával élők számára is az idegennyelv tanulásban. Az ebből fakadó lehetőségek feltárása, valamint implementációja a jövő feladata.

Irodalom

- Ballard, K. (1995). Inclusion, paradigms, power and participation. In C. Clark, A. Dyson, & A. Millward (Eds.), *Towards inclusive schools?* (pp. 1–14). New York: Teachers College Press.
- Bús, I. (Ed.). (2013). *Tanulmányok a gyermekkultúráról*. PTE IGYK.
- Chomsky, N. (2003). *Mondattani szerkezetek. Nyelv és elme*. Osiris.
- Dewey, J. (1997). *Education and experience*. Touchstone. (Eredeti mű megjelenése: 1938)
- Hegedűs, G., & Szécsi, G. (2002). *Projektpedagógia*. KEF Kiadó.
- Hortobágyi, K. (2002). *Projekt kézikönyv: Válogatás a hazai és külföldi projekt-irodalomból*. /ALTERN/ Iskolafejlesztési Alapítvány – OKI Iskolafejlesztési Központ.
- Kilpatrick, W. H. (1918). *The project method*. Teachers College, Columbia University.
- Kolosai, N., & Pintér, M. T. (szerk.). (2016). *A gyermekkultúra jelen(tőség)e*. ELTE. <https://mek.oszk.hu/16000/16086>
- Mackenzie, T., & Bathurst-Hunt, R. (2018). *Inquiry mindset: Nurturing the dreams, wonders, and curiosities of our youngest learners*. EdTechTeam Press.
- Nádasi, M. (2003). *Projekttanítás*. Gondolat Kiadói Kör.

- Oktatás.hu. (2020). Az élő idegen nyelv tantárgy kerettanterve az 5–8. évfolyamok számára.
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8 (Letöltés ideje: 2020. november 17.)
- Pécsi Leőwey Klára Gimnázium pedagógiai programja. (2020, november 3).
http://www.leoweypecs.hu/?page_id=37 (Letöltés ideje: 2021. március 21.)
- Pléh, C. (2012). *A társalgás pszichológiája*. Libri.
- Schnell, Zs. (2016). *Az elme nyelve: Társalgás és nyelvfejlődés*. Akadémiai Kiadó.
<https://mersz.hu/schnell-az-elme-nyelve>. doi: 10.1556/9789634544876
- Schnell, Zs. (2022). Towards inclusivity in education: Project-based learning (PBL) and collaborative methodology to enhance 21st-century skills. *Studi Finno-Ugrici, N.S.*, 2, 1–36.
<http://www.serena.unina.it/index.php/studifinno/article/view/9868/10322>.
doi: <https://doi.org/10.6093/1826-753X/9868>
- Schnell, Zs., Fóti, N., & Kochné, S. A. (2021). Projektpedagógia az angol mint idegen nyelv oktatásban: 21. századi kompetenciákat támogató metodika mint az inklúzió hatékony terepe. *Kultúratudományi Szemle, 2021(4)*, 103–123.
<https://kpvk.pte.hu/sites/kpvk.pte.hu/files/ksz8-b5-egyben-hv-javitott.pdf>
- Schnell, Zs., Zalay, Sz., & Gombás, I. (2021). A projektpedagógia metodikája és megvalósulásának egy reprezentatív példája: a Pécsi Leőwey Klára Gimnázium VIZED projektje. *Kultúratudományi Szemle, 2021(4)*, 135–150.
<https://kpvk.pte.hu/sites/kpvk.pte.hu/files/ksz8-b5-egyben-hv-javitott.pdf>
- Schnell, Zs., Zalay, Sz., & Gombás, I. (2022). Projektpedagógia a gyakorlatban: A VIZED projekt gyakorlati elemei és hatékonysága, mint a társadalmi változás csírája. *Kultúratudományi Szemle, 2022(3–4)*, 80–90.
https://kpvk.pte.hu/sites/kpvk.pte.hu/files/kulturatudomanyi_szemle_2022_kesz.pdf
- Szécsi, G. (2020). *A történetekbe zárt elme: Adalékok a narrativitás filozófiájához*. Akadémiai Kiadó.
- Thomas, J. W. (2000). A review of research on project-based learning. Retrieved from www.bobpearlman.org/BestPractices/PBL_Research.pdf
- Zalay, Sz. (2021). „Homo studens” – a tanuló ember iskolája. A Pécsi Leőwey Klára Gimnázium intézményvezetői pályázata. Pécsi Tankerületi Központ.